

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 35/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om särskilt stöd till invandrare och om ändring av vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 september 2002 en proposition med förslag till lagar om särskilt stöd till invandrare och om ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 145/2002 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Pekka Viljanen, social- och hälsovårdsministeriet

- jurist Marjukka Kangas, Folkpensionsanstalten
- styrelseledamot Rudolf Pakki och Hilja Leusko, Inkerikeskus ry
- ordförande Irma Gulin och vice ordförande Hertta Kaponen, Inkerinsuomalaisten paluumuuttajien yhdistys ry
- ordförande Toivo Iho, Suomen Inkeri-Liitto ry.

Dessutom har utskottet fått skriftligt utlåtande från Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om särskilt stöd till invandrare. Genom den föreslagna lagen skapas en ny form av ekonomiskt stöd som tryggar försörjningen under ålderdomen eller vid arbetsförmåga för i Finland bosatta invandrare, oavsett medborgarskap, som annars skulle vara i behov av långvarigt utkomststöd.

Det särskilda stödet är till sin karaktär ett behovsprövat socialt understöd som hör till socialomsorgen. Stödet kan beviljas personer som har fyllt 65 års eller är arbetsförmögna. Dessutom krävs att stödtagaren har bott i Finland minst fem år utan avbrott innan det särskilda stödet börjar. Särskilt stöd betalas inte till länder utanför Finland. Om stödtagaren tillfälligt vistas ut-

omlands mera än 90 dagar under ett kalenderår, avbryts betalningen av stödet för de månader under vilka han eller hon vistas utomlands.

Det särskilda stödet är högst lika stort som full folkpension. Från stödet avdras i allmänhet alla inkomster sökanden fogar över. Stödbeloppet påverkas också av makens inkomster till den del de överstiger beloppet av full folkpension samt sökandens och makens förmögenhet. Det särskilda stödet, som är skattefritt för mottagaren, betalas av statens medel. Administreringen av det särskilda stödet föreslås höra till Folkpensionsanstalten. Antalet mottagare av särskilt stöd beräknas 2003 uppgå till ca 3 700 personer.

I den föreslagna lagen ingår bestämmelser bl.a. om förutsättningarna för beviljande av stöd, stödbeloppet, ansökan om stöd, justering och indragning av stöd samt om ändringssökande.

I propositionen ingår dessutom förslag till ändring av folkpensionslagen, lagen om bostads-

bidrag för pensionstagare, familjepensionslagen och lagen om handikappbidrag. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

Meningen är att lagarna skall träda i kraft den 1 oktober 2003.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Propositionen underlättar situationen för invandrarna i Finland, eftersom de i propositionen ingående förslagen innebär att invandrarna får sin försörjning under ålderdomen eller vid arbetsförmåga genom ett eget förmånssystem. Social- och hälsovårdsutskottet förutsatte uttryckligen i sitt betänkande ShUB 23/2000 rd att regeringen vidtar åtgärder för att i synnerhet återflyttare i pensionsåldern skall få tryggad försörjning genom andra förmånssystem än i form av utkomststöd. På denna punkt uppfylls riksdagens krav.

Det särskilda stödet tryggar försörjningen under ålderdomen eller vid arbetsförmåga för de invandrare som annars skulle vara i behov av långvarigt utkomststöd. Äldre invandrare slipper därmed att titt och tätt besöka de kommunala socialbyråerna, eftersom stödet inte kräver en ny ansökan varje månad. Det särskilda stödet beviljas av Folkpensionsanstalten, som justerar stödbeloppet en gång om året. Också om en person beviljas särskilt stöd fråntas han eller hon inte rätten till utkomststöd.

Utrikesutskottet ansåg i sitt utlåtande den 17 december 1999 om utredningen om ingermanlänningarnas återflyttning att det är viktigt att garantera de ingermanländska pensionärerna en försörjningsnivå som motsvarar minimipensionen. När det särskilda stödet utbetalas till fullt belopp motsvarar det ett utkomststöd av minimipensionsstorlek. Men när det gäller bestäm-

ningsgrunderna skiljer sig det särskilda stödet i allt väsentligt från folkpensionen.

Stödet är ett behovsprövat socialt understöd som hör till socialomsorgen och för att få det krävs det att sökanden annars skulle vara i behov av långvarigt utkomststöd. Stödbeloppet påverkas inte av hur länge sökanden bott i Finland utan den som har bott här i fem år kan få särskilt stöd till fullt belopp, medan full folkpension betalas först efter 40 års boende. Så gott som alla fortlöpande inkomster som stödtagaren disponerar över påverkar stödbeloppet. Det gör också makens inkomster och sökandens och makens förmögenhet. I folkpensionerna däremot beaktas endast arbetspensioner och andra motsvarande pensioner och ersättningar som överstiger ett visst eurobelopp. Förmögenheten lämnas obeaktad i folkpensionen. Det särskilda stödet skiljer sig från folkpensionen också när det gäller bl.a. retroaktiv betalning, tillåten vistelse utomlands samt skyldigheten att söka andra förmåner. På denna punkt är förutsättningarna för att få särskilt stöd strängare än i fråga om folkpensionen.

Utskottet vill peka på vissa saker som har med administreringen av det särskilda stödet att göra. För att stödet skall kunna betalas ut måste sökanden lämna en mängd utredningar till Folkpensionsanstalten och Folkpensionsanstalten i sin tur skaffa fram en mängd uppgifter. Det kan exempelvis vara svårt för administratören att skaffa fram uppgifter om utländska arbetspensioner och förmögenhet utomlands. I praktiken är det också svårt att kontrollera hur långa tider förmånstagaren vistas utomlands, en faktor som kan påverka stödbeloppet. Även om Folkpensionsanstalten redan nu tvingas skaffa fram liknande utredningar för de förmånssystem anstal-

ten administrerar, komplicerar inhämtandet av mängden utredningar som påverkar förmånen i praktiken förmånsavgörandena, menar utskottet. Därför gäller det att ge akt på eventuella problem i administreringen.

Detaljmotivering

I 7 § i det första lagförslaget föreslås en bestämmelse om att bl.a. barnförhöjning enligt folkpensionslagen och barnförhöjning som ingår i arbetspensioner skall räknas som prioriterade inkomster när särskilt stöd beviljas. Eftersom det samtidigt föreslås att makens inkomster skall beaktas till den del de överstiger det fulla beloppet av särskilt stöd till den som är gift och eftersom barnförhöjningarna inkluderats bland de prioriterade inkomsterna, anser utskottet det motive-

rat att paragrafen kompletteras med en punkt om att också barnförhöjningar som ingår i arbetslöshetsförmånerna skall vara prioriterade inkomster. Barnförhöjningarna i arbetslöshetsdagpenningen eller arbetsmarknadsstödet till maken påverkar därmed inte beloppet av särskilt stöd.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslagen 2—5 godkänns utan ändringar och

att det första lagförslaget godkänns enligt propositionen, men 7 § med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

7 §

*Inkomster och förmögenhet som skall beaktas
(årsinkomst)*

(1 mom. som i RP)

Som inkomster beaktas dock inte (*prioriterade inkomster*):

(1—5 punkten som i RP)

6) *arbetslöshetsdagpenningens eller arbetsmarknadsstödet barnförhöjning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, (Ny)*

(7—9 punkten som 6—8 punkten i RP)

(3 och 4 mom. som i RP)

ShUB 35/2002 rd — RP 145/2002 rd

Helsingfors den 14 november 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml
Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent
Valto Koski /sd

Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /saml
Arto Seppälä /sd
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Raija Vahasalo /saml
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.